

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Generation in transition: Youth transitions among native-born descendants of immigrants from Turkey

Keskiner, E.

Publication date
2013

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Keskiner, E. (2013). *Generation in transition: Youth transitions among native-born descendants of immigrants from Turkey*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Nederlandstalige Samenvatting

Deze studie heeft tot doel jeugdtransities van de Turkse tweede generatie (in Nederland en in Frankrijk geboren nakomelingen van immigranten uit Turkije) in Amsterdam en Straasburg te verkennen. Het betreft jongeren die geboren en getogen zijn in Amsterdam en Straasburg, maar waarvan de ouders als immigranten uit Turkije naar deze steden kwamen. Allereerst putte de studie uit de rijke literatuur over transities in de jeugdsociologie, die de complexiteit van de huidige ervaringen met jeugdtransities onderzoekt en omarmt (Furlong, 2009) en een bijdrage levert aan deze literatuur door te focussen op de nakomelingen van immigranten, wiens onderscheidend vermogen wel gedocumenteerd, maar niet diepgaand onderzocht is. Daarnaast past het de beweringen en theoretische discussies van studies over jeugdtransitie toe op de casus van in Nederland geboren nakomelingen van immigranten en probeert het een alternatief perspectief te bieden in het veld van tweede-generatie onderzoek door jeugdtransities als een voortdurend proces te benaderen, in plaats van als een uitkomst. Het ziet transities niet als een op zichzelf staand fenomeen, maar als een continue serie van gebruiken. Deze benadering valt samen met de resultaten van eerdere studies die huidige jeugdtransities zien als complex en verweven, vanwege het feit dat de grenzen tussen onderwijs en werk vervagen (Furlong, 2009, Schoon en Silbereisen, 2009, Wyn en Swyer, 1999). Bovendien vereist de studie van transities als processen een retrospectieve benadering die teruggaat naar ervaringen op de middelbare school (Raffe, 2009, Van de Werfhorst en Mijs, 2010). In het kwantitatieve en kwalitatieve onderdeel van de studie werd een retrospectieve benadering toegepast om de transities terug te volgen naar de middelbare school en daarna de trajecten van de respondenten via hun verschillende onderwijspaden, studentenbaantjes en stages naar de arbeidsmarkt te kunnen volgen. Deze benadering van transitie als een proces maakt het moeilijk te spreken van een “definitieve” uitkomst over de transities van de respondenten, die allen tussen de 20 en 30 jaar waren ten tijde van het onderzoek, en wiens trajecten konden (en nog altijd kunnen) veranderen.

Daarnaast maakt de vergelijkende aard van de studie dat instituties en de ervaringen van jongeren tegelijkertijd vergeleken en tegenover elkaar geplaatst worden in twee verschillende steden: Amsterdam en Straatsburg. Hierdoor wordt onderzocht hoe significant verschillen tussen steden en landen binnen onderwijssystemen en arbeidsmarkten zijn in het vormen van de ervaring van de tweede generatie (Crul et al., 2012, Van de Werfhorst en Mijs, 2010). De vergelijking van transities in Amsterdam en Straatsburg vestigde de aandacht op de rol van macrostructurele en institutionele verschillen in het vormen van de transitietrajecten. De vergelijking van transities in Amsterdam en Straatsburg, vestigde de aandacht op de rol van macrostructurele en met name institutionele verschillen tussen deze twee omstandigheden in het vormen van transitietrajecten. De combinatie van

kwalitatieve en kwantitatieve methoden zorgde ervoor dat de dynamiek van transitie in beide omstandigheden tot in detail in kaart kon worden gebracht en onderzocht. In het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek werd de TIES survey, destijds de meest uitgebreide en actuele dataset op stadsniveau beschikbaar voor Amsterdam en Straatsburg, gebruikt om een goede vergelijking te trekken (Crul et al., 2012). In het kwantitatieve gedeelte zijn de cohorten van zowel de nakomelingen van immigranten als van hun peers met in Nederland en Frankrijk geboren ouders vastgesteld. De laatste groep is gebruikt als een vergelijkingsgroep en als een proxy voor de algemene trends. Het kwalitatieve gedeelte behandelde exclusief een subset van de TIES respondenten van beide locaties die in Nederland of Frankrijk geboren waren en waarvan de ouders vanuit Turkije waren geëmigreerd. Er werden semi-gestructureerde diepte-interviews met 50 nakomelingen van immigranten uit Turkije afgenomen om hun individuele ervaringen met en perspectieven op hun transitietraject te verkennen. Zoals geïllustreerd in hoofdstuk vier delen de ouders van de respondenten in deze studie allemaal een vergelijkbare migratiegeschiedenis; de meerderheid arriveerde in de jaren '70 vanuit de Centraal- en Oost-Anatolische regio's. De vergelijkbare migratiegeschiedenissen van de ouders vormen het startpunt van de landenvergelijking. Niettemin illustreert de studie dat verschillende nationale omstandigheden leiden tot differentiatie van middelen onder zowel migrantenouders als onder de tweede generatie. De combinatie van deze heterogeniteit en het voornaamste doel van de studie om individuele ervaringen te verkennen, maakt het moeilijk de immigranten en hun in Nederland en Frankrijk geboren nakomelingen als één groep te beschouwen; noch vormen zij een homogene gemeenschap, noch organiseren zij zich in een "groep" (Brubaker, 2004). Derhalve vormen de ervaringen van jeugdtransities in verschillende omstandigheden van tweede generatie Turkse Nederlanders en Turkse Fransen het onderwerp van deze studie.

Wat betreft de bevindingen van deze studie is het eerste structurele verschil tussen de twee steden de opzet van het onderwijssysteem, in het bijzonder aangaande vroege stratificatie. De wijze waarop transitie zich ontwikkelen kan niet onderzocht worden zonder vroegtijdige selectie in de onderwijssystemen te bestuderen (Raffe, 2009, Van De Werfhorst en Mijs, 2010). Volgens de TIES survey werd in zowel Amsterdam (72%) als in Straatsburg (54%) de meerderheid van de tweede generatie geplaatst in het beroepsonderwijs. Onder de respondenten was slechts een minderheid in staat de studie in het hoger onderwijs te vervolgen na geplaatst te zijn in het beroepsonderwijs (13 % in Amsterdam en 8% in Straatsburg). Terwijl huidige jeugdtransities vaak worden omschreven als verlengde transitie, laten de bevindingen van de TIES survey zien dat het verlengen van studies en het uitstellen van transitie niet altijd een makkelijke beslissing is. Onderwijssystemen die vroege stratificatie toepassen bepalen en beperken namelijk de wijze waarop een transitie kan worden verlengd. Daarnaast werd de rol van het

kapitaal van de migrantenouders en vroegtijdige selectie in het onderwijs geïllustreerd door de kwalitatieve interviews. In zowel Amsterdam als Straatsburg zonden sommige ouders hun kinderen naar prestigieuze scholen. Volgens het relaas van de respondenten in Amsterdam, vormden de CITO score en het advies van de docenten, en niet de ouders van de respondenten of de respondenten zelf, hierin een doorslaggevende rol. In Straatsburg, daarentegen, waren de ouders in staat de beslissing van de klassenraad, over de vraag of hun kinderen een academisch onderwijspad kon bewandelen, te beïnvloeden. Als gevolg daarvan waren beslissingen over het te volgen onderwijspad in Straatsburg vatbaarder voor de eisen en voor het cultureel kapitaal van de ouders, als ook voor de ambities van de studenten. Transitieprocessen waren daarom in beide steden niet alleen gevormd door het transitiemoment maar al door vroege stromen en de rol die de ouders en partners speelden tijdens deze processen.

Hoofdstuk zes betoogt dat de transitie tussen werk en studie complex is geworden, omdat in beide omstandigheden, maar in het bijzonder in Amsterdam, jongeren de arbeidsmarkt al betreden, terwijl ze nog studeren. De kwalitatieve interviews lieten zien dat jongeren door toegang tot stages en relevant part-time werk, in staat waren naast beroepsvaardigheden ook het cultureel en sociaal kapitaal te ontwikkelen dat benodigd is voor hun overgang naar de arbeidsmarkt. Dit was met name van belang voor de studenten in het hoger onderwijs die geen toegang tot sociale netwerken hadden via hun ouders of familie. Wat betreft stages hadden beroepsgerichte studenten in Amsterdam meer stage-ervaring vergeleken met de beroepsgerichte studenten in Straatsburg. Dit gold ook voor tertiaire beroepsopleiding (HBO), waarin studenten in Amsterdam langere stageperiodes hadden, terwijl in Straatsburg slechts één segment van de tertiaire beroepstraining zo'n mogelijkheid biedt (*BTS en Alternance*). In beide steden waren de studenten die in staat waren relevante studentenbaantjes te bemachtigen het meest in het voordeel, vanwege de positieve impact die dit had op hun CV. Tegelijkertijd leidden studie-werk combinaties niet altijd tot positieve uitkomsten. In Straatsburg maakten moeilijke arbeidsomstandigheden en veeleisende schooltijden het moeilijk voor studenten om te werken tijdens hun studie. Het ouderlijk financieel kapitaal bleek dus een cruciale factor in de vraag of en hoe het onderwijs verlengd kon worden. In Straatsburg konden de studenten, waarvan de ouders naast de school van hun kinderen ook zakgeld voor persoonlijke uitgaven konden garanderen, ervoor kiezen niet te werken als ze voelden dat dat hun academische werkzaamheden zou schaden. In Amsterdam werkten alle studenten, ongeacht het inkomen van hun ouders. Niettemin stelden ouders die hun kinderen financieel ondersteunden hen in staat selectief te zijn in hun baankeuze en alleen banen aan te nemen die hun kansen op de arbeidsmarkt en netwerk daadwerkelijk zouden vergoten. Net als in eerdere studies (Milewski en Hamel, 2010) laten mijn bevindingen zien dat een huwelijk de meest gebruikelijke en geprefereerde samenwoonvorm is onder de Turkse tweede generatie. Daarnaast speelde het

huwelijk een cruciale rol in het transitieproces van de respondenten. Analyse van huwelijkspatronen liet zien dat het huwelijk een andere weg bood voor de gebruikelijke jeugdtransities. Voor de minder goed opgeleide vrouwelijke respondenten, die beperkte opties hadden op de arbeidsmarkt of werkloos waren, bood het huwelijk en gezinstichting een alternatieve weg het ouderlijk huis te verlaten en onafhankelijkheid te verwerven. Voor degenen die trouwden en hun studies in het hoger onderwijs vervolgden, bleek de emotionele en materiële steun van hun familie, in het bijzonder van moeders die hielpen in het huishouden, cruciaal in het laten slagen van hun complexe transities. Dit is illustratief voor de groeiende noodzaak voor ouderlijke assistentie in het omgaan met de door individualisering groeiende risico's in jeugdtransities (Jones, 2009).

Aangaande de transitiepatronen na het verlaten van het onderwijs focust de studie op de mate van stabiliteit die bereikt werd op de arbeidsmarkt. Deze mate van stabiliteit werd gemeten door te kijken of de respondenten voor het interview een vast contract of een stabiele arbeidsovereenkomst voor langere tijd bezaten. De TIES data over naschoolse transities werden geanalyseerd met een innovatieve methode, *latent class analysis* (zie hoofdstuk acht). De analyse resulteerde in een typologie van zes transitiepatronen; drie actieve en drie inactieve. Onder de actieve op de arbeidsmarkt werden drie vormen onderscheiden; “vroeg stabiele”, “stabiele” en “verschuivende” transities. Respondenten in vroeg stabiele transities hadden de grootste kans op een stabiel arbeidscontract in hun eerste baan. Respondenten in stabiele transities hebben vaak een aantal keer van baan gewisseld voordat ze bij hun huidige stabiele baan belandden. Deze twee categorieën doen denken aan de soepele en traditionele transities zoals beschreven in de literatuur (Evans, 2002, Plug en Bois-Reymond, 2006). Zij die verschuivende transities hebben ervaren, hadden de minste kans op een vast contract en de grootste kans op werkloosheid of onzekere arbeidsvoorwaarden. Verschuivende transities leken op de “shifters” uit Bradley en Devadason’s studie (Bradley en Devadason, 2008). De “shifters” uit die studie kenden cyclische bewegingen tussen werk, studie en andere bezigheden. Onder de werkloze respondenten werd een model met drie latente klassen geselecteerd; “inactief”, “stagnerende transities” en “in transitie”. Respondenten die geclassificeerd werden als werkloos hadden de grootste kans om voor langere tijd buiten de arbeidsmarkt te belanden en waren niet bereid om de arbeidsmarkt te betreden. Respondenten in stagnerende transities hadden een grotere kans op werkloosheid voor een lange periode, maar waren wel bereid de arbeidsmarkt weer te betreden. De respondenten in de transitiegroep hadden een grotere kans op werkloosheid voor kortere periodes. De verdeling van deze transitietypologieën verschilde per omgeving. In Straatsburg kwamen verschuivende carrières vaker voor (37%) dan in Amsterdam (16.7%). Onder de tweede generatie Nederlandse Turken en Franse Turken komen “verschuivende carrières” vaker voor in vergelijking met de vergelijkingsgroepen in beide steden, maar het aantal is opnieuw hoger in Straatsburg. Onder de werklozen zijn tweede

generatie Nederlandse Turken en Franse Turken vaker vertegenwoordigd. De verdeling van transitietrajecten verschilde ook naar gelang de onderwijscarrières van de respondenten verschilden. De meerderheid van jongeren met stabiele transities in Amsterdam en Straatsburg bezat tertiaire diploma's. Desalniettemin vallen zowel in Amsterdam als in Straatsburg de respondenten die uitvielen in het lagere voortgezet onderwijs zonder minimumdiploma (een VMBO of *college* diploma) het vaakst in de categorieën 'werkloos' of 'verschuivende transities'. Leeftijd bleek ook een belangrijke variabele, aangezien de kans op een stabiele carrière in beide steden toenam naarmate de respondenten ouder waren. Daarnaast ligt in Amsterdam het aantal mensen dat op jongere leeftijd een stabiele transitie doormaakte hoger dan in Straatsburg.

Dientengevolge laten de bevindingen van de studie ons zien dat jeugdtransities geen op zichzelf staande gevallen zijn. Ze vormen een verweven reeks van processen die de toekomstige mogelijkheden al vanaf jonge leeftijd vormen. De studie liet zien dat tweede generatie Turkse Nederlanders en Turkse Fransen ook complexe en langdurige transities doormaakten. Desondanks hing de vraag of dit uiteindelijk leidde tot stabiele transities af van zowel de institutionele structuren als van de verschillende vormen beschikbaar kapitaal voor jongeren – zowel vanuit hun families als zelf verworven naar verloop van tijd. Aangaande de complexe transities bleek Amsterdam de jongeren meer mogelijkheden te bieden werk en studie te combineren, waardoor ze verschillende – voor transities essentiële – vormen van kapitaal konden verwerven. Daaruit volgt niet dat een vroege participatie op de arbeidsmarkt tijdens de studie altijd positief uitpakt. De participatie bleek in sommige gevallen ook schadelijk voor de studies van studenten, in het bijzonder in Straatsburg. Desalniettemin, daar waar studenten niet konden vertrouwen op hun ouders voor het benodigde kapitaal ter ondersteuning van hun transities, bleken ze in staat deze middelen te verwerven via werk in voor hun carrière relevante banen. Dit was aannemelijker in Amsterdam, omdat er meer flexibele regelingen voor werk en studie bestaan.

Om de rol van Turkse migrantenouders en de beschikbare middelen van respondenten tijdens de transities te begrijpen, werden verschillende vormen van kapitaal in relatie tot de structuren waarin het kapitaal zich bevindt, onderzocht. Deze benadering heeft twee voordelen. Allereerst, het gebruik van verschillende vormen van kapitaal om de compositie van sociale klasse te begrijpen, helpt ons belangrijke verschillen onder migrantenouders te onderscheiden, die zonder deze benadering een zelfde klassenpositie lijken te delen. Deze studie liet zien hoe de verschillende vormen van kapitaal, die migrantenouders ontwikkelen in hun omstandigheden, hen in staat stellen te assisteren bij de transitie van hun kinderen. Ten tweede wordt de symbolische waarde van een vorm van kapitaal bepaald in relatie tot bepaalde velden (fields) waarin de sociale trajecten van de kinderen van migrantenouders zijn gevestigd. Het begrijpen van verschillende vormen van

kapitaal in nauwe relatie tot deze velden (fields) kan ons helpen te begrijpen welke middelen bruikbaar zijn voor jongeren en hun ouders onder de gegeven omstandigheden, en ook wat hun beperkingen zijn.

Mijn bevindingen dragen bij aan debatten in “tweede generatie” onderzoek door het samenbrengen van inzichten uit een toenemende hoeveelheid van vergelijkende studies naar de tweede generatie in Europa (Crul en Schneider 2010). Daarnaast markeert de studie ook het belang van voorzichtig gebruik van het concept “generatie”. Deze studie richtte zich op een cohort van jongeren (in de leeftijd van 20 tot 30) en onderscheidde twee vormen van ouderlijke generaties: die waarin de ouders emigreerden en die waarvan de grootouders emigreerden (hier kwamen de ouders hen als adolescenten achterna). Deze differentiatie had implicaties voor de verschillende vormen van kapitaal die de ouders hadden. Daarom stelt deze studie voor voorzichtigheid te betrachten bij het gebruik van de term generatie: idealiter wordt voldoende aandacht geschonken aan geboortecohorten, het aankomstmoment van de ouders in gastlanden, en aan sociale, economische en politieke omstandigheden van het leefmilieu. De keuze voor het concept generatie in deze studie onderstreept het feit dat jongeren vergelijkbare economische en sociale omstandigheden deelden, maar ook vergelijkbare motivaties en zorgen hadden over hun transities. Deze zorgen in acht nemend benadrukt een beschrijving van hen als een “generatie in transitie” zowel de tijdelijkheid van het concept als ook de relatie tot jeugdtransities.